

FOTOGRAFIJA

2013 NR. 2 (27)

Tomas PABEDINSKAS	5	IŽANGA
Tomas PABEDINSKAS	6	KAUNO FOTOKLUBO REIKŠMĖ LIETUVOS FOTOGRAFIJOS RAIDAI: INSTITUCINIS IR KŪRYBINIS ASPEKTAI
Eglė DELTUVAITĖ	10	LIETUVOS FOTOGRAFŲ BENDRUOMENĖS SUSIKŪRIMAS KAUNE: <i>pokalbis su ilgamečiu Kauno fotoklubo vadovu Viliumi Jasinevičiumi</i>
Eglė DELTUVAITĖ	20	APIE VILNIAUS FOTOKLUBO VEIKLOS PRADŽIĄ IR PABAIGĄ: <i>Algirdo Tarvydo prisiminimai</i>
Milda KIAUŠAITĖ	24	ALEKSANDRAS MACIJASKAS: „FOTOGRAFINIS RAŠTINGUMAS IR KŪRYBA – SKIRTINGI DALYKAI“
Stanislovas ŽVIRGŽDAS	28	PRIEŠKARIO FOTOGRAFŲ ORGANIZACIJOS KAUNE
Lionginas SKREBĖ	34	ŽVILGSNIS ATGAL: PANEVĖŽIO FOTOKLUBO PRADŽIA
Ričardas DAILIDĖ	36	NUO FOTOKLUBO IKI FOTOGRAFIJOS MUZIEJAUS
Remigijus VENCKUS	38	ŠIAULIŲ FOTOMETRAŠTININKAS ALGIRDAS MUSNECKIS
Kristina VALASEVIČIENĖ	40	KAUNO FOTOKLUBAS ŠIANDIEN
PORTFOLIO	42	ŽILVINAS GLUŠINSKAS. FOTOGRAFFITI
PORTFOLIO	50	MILDA KIAUŠAITĖ. IŠKREIPTA ATMINTIS
	58	SUMMARY

2013 NR. 2 (27) ISSN 1648-7273
Žurnalas leidžiamas du kartus per metus nuo 1999 metų.

Leidinį iš dalies remia LR Kultūros rėmimo fondas.
Žurnalo leidyba iš dalies finansuojama Europos socialinio fondo pagal Žmoniškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymosi visą gyvenimą“ priemonę VP1-2.2-ŠMM-10-V „Nefor- maliojo švietimo paslaugų plėtra“.

IŽANGA

TOMAS PABEDINSKAS

Šis žurnalo „Fotografija“ numeris skirtas Kauno fotoklubo istorijai. Tokios temos pasirinkimą išprovokavo šiemet švenčiamas fotoklubo įkūrimo 50-ies metų jubiliejus. 1963 m. rudenį Laikinosios sostinės fotografijos entuziastai susibūrė tuometiniuose Kauno Profsąjungų kultūros rūmuose ir, kaip parodė vėlesnė jų veikla, pradėjo naują Lietuvos fotografijos raidos etapą.

Tačiau kaip papasakoti istoriją šiandien? Juk tai – ne tik svarbių datų ir faktų rinkinys, bet ir su fotografija glaudžiai susiję žmonių gyvenimai, kiekvieno jų subjektyvios patirtys ir vis dar gyvi tų išgyvenimų prisiminimai. Todėl ir žurnalo puslapiuose penkių dešimtmečių senumo įvykiai aprašomi neapsiribojant vien „objektyvia“ istorija, bet daug dėmesio skiriama ir asmeniniams tą istoriją kūrusių fotografų prisiminimams.

Be to, siekiant geriau suprasti fotoklubų reikšmę kūrybinės fotografijos plėtotei ir jos instituciniam įteisinimui, žurnale daug dėmesio skiriama ne tik Kauno, bet ir kitų Lietuvos miestų (Vilniaus, Šiaulių, Panevėžio) fotografų organizacijoms.

Ne mažiau svarbus šio „Fotografijos“ numerio tikslas – parodyti organizuotos fotografų veiklos Lietuvoje tęstinumą. Čia publikuojami tekstai pasakoja ne tik apie svarbiausią Kauno ir kitų miestų fotoklubų veiklos laikotarpį nuo jų įsteigimo iki Lietuvos fotografijos meno draugijos įsikūrimo 1969 m., bet ir apie prieškario bei tarpukario fotografų organizacijas bei 2010 m. atkurtą Kauno fotoklubą.

Kauno fotoklube puoselėtų technologinių eksperimentų šiandieninį atgimimą savitai reprezentuoja Žilvino

Glušinsko fotografijos. Skaitytojų dėmesiui pateikiami autoriaus darbai iš Kaune, Povilo Stulgos lietuvių tautinės muzikos instrumentų muziejuje, 2013 m. lapkritį veikusios parodos. Joje fotografas eksponavo gum-bichromatinius atspaudus, kurių gavimo metodas buvo sukurtas dar 1850 m.

Analoginę fotografiją kūrybai renkasi ir kita Kauno fotografė Milda Kiaušaitė. Jaunosios kartos autorė, žurnale publikuojanti ir savo tekstus, atstovauja tuos kūrėjus, kuriems mąstymas apie fotografiją yra tiek pat svarbus, kaip ir pati kūrybinė praktika. Neatsitiktinai M. Kiaušaitė teigia ne tiesiog fotografuojanti, bet mėginanti tyrinėti atminties fenomeną, pasitelkdama fotografiją ir jos analogines technikas.

Norisi tikėti, kad žurnale pateikiami įvairūs požiūriai ir plati fotografų veiklos panorama padės ne minėti, bet švęsti Kauno fotoklubo įkūrimo jubiliejų: jausti, kad istorija yra gyva, o fotografų entuziazmas šiandien juos vis dar verčia diskutuoti, ginčytis ir toliau ieškoti kūrybos džiaugsmo bei prasmingų atradimų.

Dėkojame tekstų autoriams, savo darbus žurnalo puslapiuose pristatantiems kūrėjams, o ypač – buvusiems fotoklubų vadovams ir visiems fotografams, kurie maloniai sutiko pasidalyti prisiminimais ir vertingomis asmeninių archyvų nuotraukomis. Be jų geranoriško bendradarbiavimo nebūtų išleistas ir šis „šventinis“ žurnalo numeris.

KAUNO FOTOKLUBO REIKŠMĖ LIETUVOS FOTOGRAFIJOS RAIDAI: INSTITUCINIS IR KŪRYBINIS ASPEKTAI

TOMAS PABEDINSKAS

xx a. septintojo dešimtmečio Lietuvos fotografijos atgimimas, suformavęs vadinamąją „Lietuvos fotografijos mokyklą“ ir palikęs ryškų pėdsaką Lietuvos fotografijos istorijoje, dažnai siejamas su Lietuvos fotografijos meno draugija. Ji buvo įkurta 1969 m., tačiau ir institucinius, ir kūrybinius pagrindus Lietuvos fotografijos pakilimui bei Lietuvos fotografijos meno draugijos įkūrimui padėjo jau nuo septintojo dešimtmečio pradžios įvairiuose mūsų šalies miestuose pradėję steigtis fotoklubai, kurių veikla ir reikšmė vėlesnei Lietuvos fotografijos raidai dar gana mažai analizuota.

Palyginti su iki šiol neblėstančiu fotografijos istorikų ir teoretikų dėmesiu Lietuvos fotografijos meno draugijos (nuo 1989 m. – Lietuvos fotomenininkų sąjunga) veiklai ir jos įtakai kūrybinės fotografijos tendencijoms Lietuvoje¹, apie fotoklubus iki šiol rašyta nedaug. Fotoklubams pradėjus veikti viešumoje (skelbti konkursus, rengti parodas, leisti katalogus ir t. t.), apie juos rašė tuometinė Lietuvos, o kartais – ir užsienio spauda. Tačiau ano meto straipsniai – tai atskirų parodų recenzijos, kvietimai dalyvauti konkursuose ir kiti panašūs publicistiniai tekstai, pateikiantys tik fragmentiškas žinias apie fotoklubų veiklą. Be to, tuometiniai fotografų kūrybos vertinimai spaudoje neretai remiasi sovietinėmis ideologinėmis nuostatomis ir šiandienos požiūriu neatrodo objektyvūs. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, fotografijos tyrinėtojai fotoklubams taip pat skyrė santykinai nedaug dėmesio. Jų veiklą knygoje „Fotografijos slėpiniai“ bendros Lietuvos fotografijos raidos kontekste glaustai aprašė fotografijos tyrinėtojai Skir-

mantas Valiulis ir Stanislovas Žvirgždas², pateikdami vertingos faktologinės medžiagos, remdamasis asmenine patirtimi apie Kauno fotoklubą ir apskritai šio miesto fotografijos raidą laikraštyje „Literatūra ir menas“ yra pasakojęs fotografas Aleksandras Macijauskas³, analizuodama fotografijos ir ideologijos santykį Lietuvoje sovietmečiu, fotoklubų veiklą iš meno sociologijos ir politologijos pozicijų aptarė Margarita Matulytė⁴. Tačiau atskirai fotoklubų veiklą nuosekliai analizuojančių leidinių ar straipsnių iki šiol nepublikuota.

Fotoklubų veiklai skirtu žurnalo „Fotografija“ numeriu siekiama bent iš dalies užpildyti minėtą Lietuvos fotografijos istorijos tyrimų spragą, išsamiai pristatant pagrindines Kauno fotoklubų veiklos sritis ir aptariant tos veiklos reikšmę tolesnei fotografijos raidai Lietuvoje. Konkrečiai šiame straipsnyje susitelkiama į institucinių ir kūrybinių Kauno fotoklubų veiklos aspektų analizę, kuri parodo ne tiek bendrus meno funkcionavimo sovietmečiu dėsningumus (juos, kaip minėta, analizavo M. Matulytė), kiek atskleidžia fotoklubų reikšmę būtent fotografijos raidai. Be to, straipsnyje aptariamas tik reikšmingiausias Kauno fotoklubų veiklos periodas: nuo jo įkūrimo 1963 m. iki 1971 m., kuomet buvo įsteigtas Lietuvos fotografijos meno draugijos Kauno skyrius ir fotoklubų veikla Laikinojoje sostinėje iš dalies prarado ankstesnę savo svarbą.

Fotoklubų reikšmė xx a. septintojo dešimtmečio Lietuvos fotografijai ir tolesnei jos plėtotei ypač aiškiai atsiskleidžia analizuojant būtent Kauno fotoklubų veiklą, nes tai buvo pirmasis ir septintojo dešimtmečio

Kauno fotoklubų logotipas.

pradžioje Lietuvoje vienas aktyviausiai veikusių fotoklubų, kuris tapo pavyzdžiu steigiant fotografų klubus ir kituose Lietuvos miestuose. Be to, Kauno fotoklubų nariai įnešė svarbų kūrybinį ir organizacinį indėlį steigiant Lietuvos fotografijos meno draugiją, kuri nuo šeštojo dešimtmečio pabaigos tapo svarbiausia fotografijos tendencijas formuojančia ir fotografų kūrybos sklaida užsiimančia institucija Lietuvoje.

Fotoklubas Kauno Profsąjungų kultūros rūmuose susibūrė 1963 m. rudenį. Pirmuoju pirmininku formaliai buvo paskirtas tuometinės Žemės ūkio akademijos dėstytojas Pranas Pacauskas, tačiau klubo veikloje jis nedalyvavo. Klubui trumpai vadovavo fotografai Rimgaudas Maleckas ir Vitas Luckus, o nuo 1964 m. pirmininku tapo Vilius Jasinevičius ir šias pareigas ėjo iki 1978 m. Jam vadovaujant Kauno fotografų veiklai, 1965 m. buvo patvirtinti oficialūs fotoklubų įstatai, o 1966 m. Šiaulių, Panevėžio, Klaipėdos ir Kauno fotoklubų atstovai nusprendė įkurti bendrą Lietuvos fotoklubų tarybą su centru Kaune. Tais pačiais 1966-aisiais V. Jasinevičius rašė⁵, kad klube yra 65 nariai, o 1969 m., kai buvo įsteigta Lietuvos fotografijos meno draugija, klubas jau vienijo apie 150 fotografų. Pasak V. Jasinevičiaus⁶, fotoklubas padėjo fotografams tobulėti kūrybos srityje: čia jie galėjo klausyti kviestinių lektorių skaitomų paskaitų, vartyti tuometinėje Čekoslovakijoje leidžiamą fotografijos žurnalą „Fotografie“, aptarinėti savo darbus su kolegomis.

Kauno fotoklubui svarbus vaidmuo teko ir fotografų kūrybos sklaidos srityje. Klubas organizuodavo įvairaus pobūdžio (grupines, temines, konkursines, personalines) fotografijos parodas. Pirmoji Kauno fotoklubų organizuota paroda atidaryta 1965 m. spalio 9 d. Kauno istoriniame muziejuje, o 1969 m. Kauno klubas iš viso jau buvo surengęs 53 parodas. Be to, iki 1969 m. buvo išleisti 9 iliustruoti parodų katalogai⁷. Jie buvo rengiami ne tik grupinėms fotoklubų narių kūrybos ekspozicijoms, bet ir asmeninėms fotografų parodomis – išleisti Rimgaudo Malecko ir A. Macijausko parodų katalogai. Fotoklubas paruoštos parodos eksponuotos ne tik Kaune, bet ir kituose Lietuvos miestuose.

Kauno fotoklubas taip pat plėtojo tarptautinius ryšius. Kaune buvo eksponuotos estų fotografų Peeterio Toomingo ir Kalju Suuro, lenkų fotografo Ričardo Jarominskio, ir fotografo iš Latvijos Gunāro Bindes

asmeninės parodos, išleisti šių parodų katalogai. Kauno fotoklubas užmezgė ryšius su Maskvos, tuometinio Leningrado, Talino ir Rygos fotoklubais. Kauno fotoklubų nariai, savo ruožtu, dalyvavo parodose, rengė grupines ir personalines fotografijos ekspozicijas ne tik buvusios Tarybų Sąjungos respublikose, bet ir Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Rytų Vokietijoje, Jugoslavijoje, Prancūzijoje, Japonijoje, Šveicarijoje. Kauniečiai fotografai A. Macijauskas, Vitalijus Butyrinas, R. Maleckas tarptautiniuose fotografijos konkursuose pelnė apdovanojimus.

Dalis pirmosiose Kauno fotoklubų parodose eksponuotų darbų šiandien menine prasme neatrodo ypač vertingi. Jose netrūko optimistinių darbo, švenčių, sporto varžybų vaizdų, lyriškų peizažų ir portretų, žmonių santykių ir kasdienybės poetizavimo. Tačiau svarbu pabrėžti ir tai, kad jau pirmojoje, 1965 m., parodoje dalyvavo autoriai, vėliau tapę žinomais fotografais: R. Maleckas, V. Luckus, A. Macijauskas, Vilius Naujikas, A. Bareišis. Šie ir kiti Kauno fotoklubų veikloje dalyvavę autoriai septintajame dešimtmetyje formavo ryškiausius Lietuvos fotografijos bruožus – humanistinį pasaulėvaizdį, psichologinio portreto tradiciją, pagarbą kaimo žmonių tradiciniam gyvenimo būdui ir jautrumą gamtos grožiui. Anksatyvoje minėtų fotografų kūryboje taip pat jau ryškėjo keletą vėlesnių dešimtmečių Lietuvos fotografijoje vyrausių ekspresyvių vaizdinė forma. Po 1969 m. Maskvoje surengtos lietuvių fotografų parodos, kurioje dalyvavo ir ne vienas Kauno fotografas (V. Butyrinas, V. Luckus, A. Macijauskas), lietuvių autorių kūrybą gerai įvertino ir „Lietuvos fotografijos mokyklos“ sąvoka apibendrino rusų menotyrininkai⁸. Po sėkmingos parodos Maskvoje „lietuviškos fotografijos mokyklos“ kūrimas netgi buvo įvardytas kaip vienas iš oficialių Kauno fotoklubų veiklos tikslų⁹. Žinomų lietuvių autorių darbų stilistika, menotyrininkų apibūdinta kaip „Lietuvos fotografijos mokykla“, daugiau kaip dešimtmetį vyravo ir visos Lietuvos fotografijoje. „Mokyklos“ populiarumas netgi išprovokavo kritinę reakciją. Pavyzdžiui, 1981 m. filosofas Romualdas Ozolas tvirtino, kad „pagrindinis portreto lietuvių fotografijoje siekis jau du dešimtmečius tebėra „bendražmogiškumas“, [...] kaip ir anksčiau, pagrindinis dėmesys tebeskiriamas žmogaus dvasinių būsenų ir nuotaikų

¹ Žr. Michelkevičius, Vytautas. *LTSR fotografijos meno draugija – vaizdų gamybos tinklas*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2011; Matulytė, Margarita. *Nihil obstat. Lietuvos fotografija sovietmečiu*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2011.

² Valiulis, Skirmantas; Žvirgždas, Stanislovas. *Kelio gairės. Fotografijos slėpiniai*. Vilnius: Lietuvos fotomenininkų sąjunga, 2002, p. 31–42; Valiulis, Skirmantas; Žvirgždas, Stanislovas. *Parodos, draugijos, apdovanojimai. Fotografijos slėpiniai*. Vilnius: Lietuvos fotomenininkų sąjunga, 2002, p. 79–93.

³ Vaitkevičius, Alvydas; Macijauskas, Aleksandras. *Veiklos verpetuose. Literatūra ir menas*, 2004, gruodžio 17.

⁴ Matulytė, Margarita. *Ibid.*

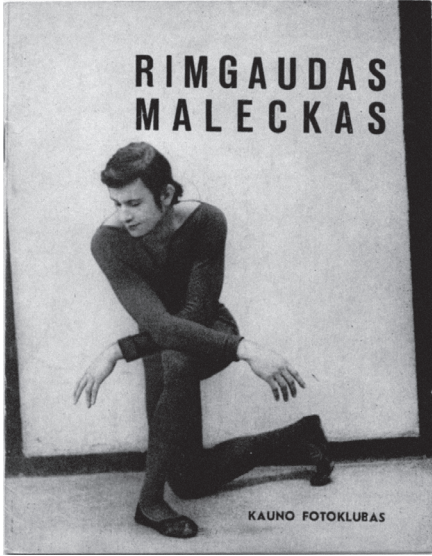
⁵ Jasinevičius, Vilius. *Susibūrė entuziastai. Kūrybinė savaitė. „Kauno tiesos“ literatūros ir meno puslapiai*, 1966, Nr. 23.

⁶ *Interviu su Viliumi Jasinevičiumi*. Vilnius, 2011 04 01. Įrašė Tomas Pabedinskas.

⁷ Jasinevičius, Vilius. *Kauno fotoklubų parodos: rankraštis*, 1969.

⁸ *Встреча с литовскими мастерами в Москве. Советское фото: о литовской фотографии*. Вильнюс: Общество фотоклуба Литовской ССР, 1981, p. 40–43.

⁹ Jasinevičius, Vilius. *Kauno fotoklubų parodos: rankraštis*, 1969.

Kauno fotoklubo surengtos R. Malecko parodos katalogas. 1968.

analizei“ ir pastebėjo, kad tai tapo savotišku „žmogaus suvokimo stereotipu“¹⁰.

Kita vertus, Kauno fotoklube buvo puoselėjama ir kitokia fotografijos kryptis. Čia buvo vertinami įvairūs eksperimentai su fotografijos technologijomis, kurie leido pirminį, negatyve užfiksuotą vaizdą, gerokai pakeisti ir galutinį atspaudą priartinti prie grafikai būdingos raiškos. Šią Kauno fotografijos tendenciją lėmė dar tarpukariu išgarsėjęsio fotografo Povilo Karpavičiaus aktyvi veikla Kauno fotoklube, kur jis tęsė technologinių eksperimentų tradiciją ir mokė jaunesnius kolegas. Kauno fotoklube debiutavo Vitalijus Butyrinas – vienas nuosekliausiai vadinamosios fotografikos srityje kūrusių Lietuvos fotografų. Fotografijos technologijomis taip pat eksperimentavo R. Maleckas, kūrybinio kelio pradžioje įvairias fotografijos technologijas išbandė A. Macijauskas, V. Jasinevičius, V. Luckus. Nors fotografiką kūrė ne tik Kauno fotografai, tačiau ilgalaikes jos tradicijas ir populiarumą vis dėlto galima laikyti išskirtiniu Kauno fotografijos, o taip pat – ir Kauno fotoklubo bruožu.

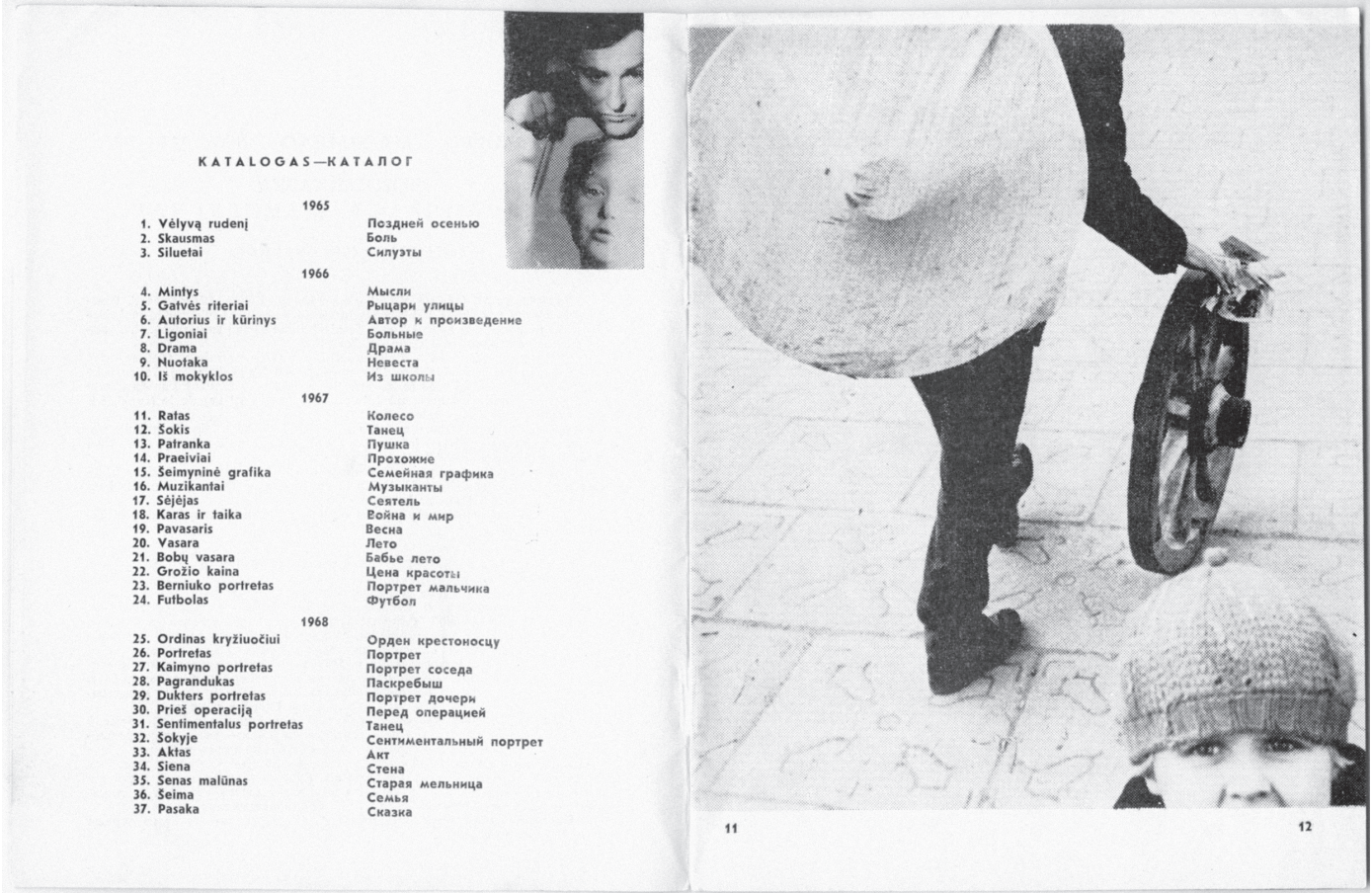
Kauno fotoklubo veikla ir jo narių darbai darė įtaką Lietuvos fotografijos raidai ne tik kūrybiniu požiūriu, bet ir padėjo fotografiją kaip meną įtvirtinti instituciškai. Sekdami Kauno pavyzdžiu, į fotoklubą 1965 m. susibūrė Vilniaus fotografai, 1966 m. fotoklubas įsteigtas Šiauliuose, 1968 m. – Panevėžyje, 1969 m. – Klaipėdoje, vėliau fotoklubai steigėsi ir kituose, mažesniuose Lietuvos miestuose. Susikūrę įvairiose Lietuvos vietovėse jie tapo svarbiais organizaciniais ir kūrybiniais centrais. Pavyzdžiui, Šiaulių fotoklubas rengdavo fotosavaites,

kurių metu vykdavo paskaitos, parodų atidarymai, susitikimai su žymiais fotografaais. Šiauliuose 1970 m. taip pat eksponuota pirmoji respublikinė fotoklubų paroda, 1971, 1977, 1979 ir 1983 m. surengtos Baltijos respublikų fotografijos parodos „Gintaro kraštas“, čia vykdavo fotografų seminarai¹¹.

Įvairiuose Lietuvos miestuose veikusių fotoklubų vadovai septintojo dešimtmečio pabaigoje kartu su klubams nepriklausiusiais spaudos fotografaais ir kitais kultūros veikėjais tapo Lietuvos fotografijos meno draugijos įkūrėjais. 1969 m. spalio 30 d. Antano Sutkaus iniciatyva įsteigtos draugijos organizaciniam komitetui priklausė Šiaulių fotoklubo pirmininkas Antanas Dilys, meninis vadovas Romualdas Gedminas, Kauno fotoklubo tarybos narys A. Macijauskas, Panevėžio fotoklubo pirmininkas Lionginas Skrebė, Vilniaus fotoklubo pirmininkas Audrius Zavadskis¹².

Kauno fotoklubo nariai taip pat dalyvavo įsteigiant Lietuvos fotografijos meno draugijos Kauno skyrių bei vėliau šiam skyriui vadovavo. 1971 m. rugsėjo 21 d. vykusiame steigiamajame skyriaus susirinkime jo pirmininku išrinktas V. Jasinevičius, o pirmininko pavaduotoju – A. Macijauskas¹³.

Taigi pirmojo Lietuvoje fotoklubo įsteigimas 1963 m. ir vėlesnė klubo veikla Lietuvos fotografijos raidai buvo reikšminga bent dviem aspektais. Fotoklubas darė įtaką Kauno fotografų kūrybai užsiimdamas neformaliu jų švietimu (paskaitos, darbų aptarimai, užsienio autorių fotografijų ekspozicijos), rūpinosi jų kūrybos sklaida Lietuvoje, Tarybų Sąjungos respublikose ir užsienyje. Kūrybinis Kauno fotografų tobulėjimas ir jų darbų tarptautinis pripažinimas padėjo suformuoti ryškiausius tuometinės Lietu-

A. Macijauskas. *Ratas*. 1967. Kauno fotoklubo surengtos A. Macijausko parodos katalogas.

vos fotografijos bruožus ir iš dalies tapo akstinu suformuluoti „Lietuvos fotografijos mokyklos“ apibrėžimą ir taip įteisinti Lietuvos fotografiją teorinėje plotmėje kaip savitą meninį reiškinių. Kita vertus, Kauno fotoklube buvo tęsiamos dar tarpukariu Laikinojoje sostinėje P. Karpavičiaus suformuotos kūrybinių eksperimentų su fotografijos technologijomis tradicijos, kurios Kauno fotografiją išskyrė iš bendro tuometinės Lietuvos fotografijos konteksto.

Kauno fotoklubo įsteigimas bei veikla taip pat padėjo Lietuvoje instituciškai įtvirtinti fotografiją kaip meną. Sekdami Kauno pavyzdžiu, kitų Lietuvos miestų fotografai taip pat steigė fotoklubus, kurie tapo organizaciniais ir kūrybiniais centrais, plėtojusiaisiais savo veiklą Lietuvos ar net tarptautiniu mastu. Be to, fotoklubų vadovai dalyvavo kuriant ir oficialiai įsteigiant

Lietuvos fotografijos meno draugiją, kuri nuo septintojo dešimtmečio pabaigos tapo svarbiausia Lietuvoje fotografų organizacija, iš dalies perėmusia ankstesnes fotoklubų funkcijas ir tuo pačiu organizuotą fotografų veiklą pakylėdama į profesionalesnį lygmenį.

¹⁰ Ozolas, Romualdas. *Lietuvių fotoportreto negalių klausimu. Mokslinė praktinė konferencija „Amžininko portretas“: Tezės*. Šiauliai: Žurnalo „Sovietskoje foto“ redakcija, LTSR fotografijos meno draugija, Fotografijos muziejus, 1981, p. 13-14.

¹¹ Žr. *Fotografijos slėpiniai*. Vilnius: Lietuvos fotomenininkų sąjunga, 2002, p. 31-42. ir Valiulis, Skirmantas; Žvirgždas, Stanislovas. *Parodos, draugijos, apdovanojimai. Fotografijos slėpiniai*. Vilnius: Lietuvos fotomenininkų sąjunga, 2002, p. 40, 208-209.

¹² Lietuvos TSR Kultūros ministerijos kolegijos ir Lietuvos respublikos profesinių sąjungų tarybos prezidiumo nutarimas dėl Lietuvos TSR Fotografijos meno draugijos įsteigimo, 1969, spalio 30 d., protokolo nr. 29, priedėlis.

¹³ LTSR fotografijos meno draugijos Kauno skyriaus steigiamojo susirinkimo protokolai, 1971, rugsėjo 21 d.

SUMMARY

INTRODUCTION

Tomas Pabedinskas

This edition of the magazine “Photography” is dedicated to the history of the Kaunas photography club. The choice of this theme was triggered by the 50th anniversary since the foundation of the photography club, which is celebrated this year. In fall of 1963, photography enthusiasts from the Temporary Capital (Kaunas) gathered in the Kaunas Culture House of Labor Unions and, as their later activity showed, started a new period in the development of Lithuanian photography.

Nevertheless, how should we convey this history today? After all, it is not merely a set of important dates and facts, but also lives of people closely related to photography, their individual subjective experiences and memories of those experiences that are still alive. Therefore, five decades old events are described in this magazine without keeping to the “objective” history, yet, a lot of attention is given to personal memories of the photographers who created that history.

Furthermore, in order to better understand the significance of photography clubs for the development of creative photography and its institutional legalization, a lot of attention in the magazine, besides Kaunas, is also given to photographers’ organizations in other Lithuanian cities (Vilnius, Šiauliai, Panevėžys).

No less important is the goal of this “Photography” edition – to show the continuity of the organized activity

of photographers in Lithuania. Texts published here do not only tell about the most important period of Kaunas and other cities photography clubs activity since the foundation of the Lithuanian Society of Art Photography in 1969, but also about the photographers organizations of pre-war and the period between the wars, and the Kaunas photography club reestablished in 2010.

The present-day revival of technological experiments fostered in the Kaunas photography club is distinctively represented by Žilvinas Glušinskas’ photographs. Readers are introduced to the author’s works from the exhibition held in Kaunas in November 2013, at the Povilas Stulga Museum of Lithuanian Folk Instruments. There, the photographer exhibited gum-bichromate prints, the method of processing which was introduced back in 1850.

Likewise, another photographer from Kaunas, Milda Kiaušaitė, chooses analogous photography for creation. An author from the younger generation, who also publishes her own texts in the magazine, represents those creators who consider thinking about the photography just as important as the very creative practice. M. Kiaušaitė knowingly claims that she does not simply take photographs, but tries to explore the phenomenon of memory by means of photography and analogous techniques.

I should like to believe that a variety of views and a broad panorama of photographers’ activity reflected in the magazine will help not only commemorate but rather celebrate the anniversary of the Kaunas photography club foundation: feel that history is alive, and the enthusiasm

of photographers today still makes them discuss, argue and continue to look for the joy of creation and meaningful discoveries.

THE IMPORTANCE OF KAUNAS PHOTOGRAPHY CLUB TO THE DEVELOPMENT OF PHOTOGRAPHY IN LITHUANIA: INSTITUTIONAL AND CREATIVE ASPECTS

Tomas Pabedinskas

The revival of Lithuanian photography in the 1960s that formed a so-called “Lithuanian photography school” and left a significant footprint on the history of Lithuanian photography, is often associated with the Lithuanian Society of Art Photography. It was founded in 1969, however, both institutional and creative foundation for the Lithuanian photography heritage and the establishment of the Lithuanian Society of Art Photography was laid since the beginning of the sixties due to the establishment of photography clubs in different cities of our country, whose activity and significance for the subsequent development of photography in Lithuania is relatively little analyzed.

Significance of photography clubs for the Lithuanian photography of the 1960s and its further development is in particular clearly revealed by purposely analyzing the activity of Kaunas photography club, because it was the first, and in the beginning of sixties, one of the most active photography clubs that functioned in Lithuania, which served as a model for the establishment of photography clubs in other Lithuanian cities. Photography club in Kaunas Culture House of Labor Unions started meeting in the fall of 1963. Pranas Pacauskas, a teacher at the former Agricultural Academy, was formally appointed to be the first leader of the photography club, but he did not participate in the club’s activity. Photographers Rimgaudas Maleckas and Vitas Luckus briefly led the club; and since 1964, Vilius Jasinevičius became the leader of the photography club and held this position until 1978. In 1969, when the Lithuanian Society of Art Photography was established, the club already counted about 150 photographers.

The establishment of the first Lithuanian photography club in Kaunas in 1963, and the subsequent activity of the club were

significant for the future development of photography in Lithuania in at least two aspects. The photography club influenced creativity of photographers in Kaunas offering them informal education (lectures, discussions of works, expositions of photographs by foreign authors), taking care of promoting their creations in Lithuania, Republics of the former Soviet Union and abroad. Creative progress of photographers in Kaunas and international recognition of their works helped to form the most distinctive features of Lithuanian photography at the time and legitimize it as a unique artistic expression. On the other hand, Kaunas photography club continued the established back in the period between the wars in the Temporary Capital by Povilas Karpavičius traditions, formed due to creative experiments with photography technologies, which distinguished Kaunas photography in the overall context of Lithuanian photography at the time.

The foundation and activity of the Kaunas photography club also helped photography in Lithuania to get established as an art institutionally. Following the example of Kaunas, photographers in other Lithuanian cities also established photography clubs, which became organizational and creative centers developing their activities in Lithuania or even internationally. Furthermore, the leaders of photography clubs were involved in the creation and official establishment of the Lithuanian Society of Art Photography, which since the late sixties became the most important photographers’ organization in Lithuania and partially overtook previous functions of photography clubs, and, at the same time, the organized photographers’ activity, and rose to a more professional level.

FORMATION OF LITHUANIAN PHOTOGRAPHERS’ COMMUNITY IN KAUNAS: CONVERSATION WITH THE LONG-STANDING KAUNAS PHOTOGRAPHY CLUB LEADER, VILIUS JASINEVIČIUS.

Eglė Deltuvaite

Reorganization of photographers’ activity in Kaunas began in the fall of 1963. I got involved in this activity in order to increase

my knowledge about the technological process of photography, to learn how to take photographs. The publishing house of “Kaunas Truth” (Lithuanian “Kauno tiesa”) had a photography workshop of the Lithuanian Journalists’ Union founded a few years ago, although there were barely one or two journalists, and the city’s amateur photographers comprised the majority. Some time ago, an interesting anonymous photography contest was held. The authors presented their works without providing their names. It happened that one author, who was the head of the workshop, won all three competition prizes. Newspaper editor did not like the decision of the jury and refused to implement it. Thus, the planned exhibition, which we expected to expose in the “Pramprojektas” premises, where I used to work at the time, did not take place. Due to this conflict, the workshop ceased existing. Then, those in Kaunas, part of whom had already participated in the republican exhibitions in Vilnius, wishing to continue their activity, found a shelter in Kaunas House of Labor Unions. The news about the formation of a new photography club was announced on the “Kaunas Truth” pages. This was how I learned about it.

Initially, the majority of the club members came from the mentioned workshop. Since the local newspaper repeated the advertisement quite often, new people kept coming to the club. Their photographic knowledge was very inconsistent. Some, including Aleksandras Macijauskas, came to the club to learn how to develop the film, to get acquainted with the essentials of photography. In the beginning, Pranas Pacauskas seemed the take the lead. I did not have a chance to meet him, and I learned his name only from a greeting telegram that he sent on the occasion of the club’s 10th anniversary. Rimgaudas Maleckas, who previously participated in exhibitions in Vilnius, had a greater creative experience. He was elected as the second leader of the club. However, R. Maleckas did not seem to be very diligent, the club meetings were often held without his attendance and without a clear agenda. Therefore, a third leader, an energetic young man, Vitas Luckus, was shortly elected. However, he was a leader for a relatively short period, since in the beginning of 1964, he was taken to the Soviet army, and I had to replace him.

REDAKTORIUS IR SUDARYTOJAS	Tomas PABEDINSKAS
KALBOS REDAKTORĖ	Aurina VENISLOVAITĖ
DAILININKAS	Gytis SKUDŽINSKAS
VERTĖ	Julija VASILENKO-MASKVYTĖ
VIRŠELYJE	Mildos KIAUŠAITĖS fotografija
LEIDĖJAS	Lietuvos fotomenininkų sąjunga Gedimino pr. 43, LT-01109 Vilnius, Lietuva Tel. / faks. +370 5 261 1665 El. paštas lietuvsfotografija@gmail.com www.photography.lt
SPAUSDINO	„Balto print“ Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius Tiražas 1600 egz.